

Univerzita Karlova

Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Biologie se zaměřením na vzdělávání

Jakub Provazník

Role sexuálního znechucení při výběru partnera a v partnerském vztahu

The role of sexual disgust in partner choice and during romantic relationships

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Šárka Kaňková, Ph.D.

Praha, 2025

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval své školitelce RNDr. Šárce Kaňkové, Ph.D., za její trpělivost, ochotu, motivaci, cenné rady a skvělou komunikaci během psaní této bakalářské práce. Velké díky patří také mé rodině a přátelům, kteří se mnou neúnavně diskutovali o tématech evoluční psychologie a sexuality a svou podporou mě motivovali k hlubšímu prozkoumání těchto témat.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Umělá inteligence byla pro tvorbu práce využita v souladu s pravidly opatření děkana č. 13/2023. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 29.4.2025

Jakub Provazník

Abstrakt

Znechucení představuje afektivní složku behaviorálního imunitního systému, která jedince chrání před potenciálně nebezpečnými podněty. Sexuální doména znechucení hraje zásadní roli při výběru partnera, neboť napomáhá vyhýbat se jedincům, kteří se jeví jako reprodukčně nevýhodní partneři. Míra sexuálního znechucení se liší mezi jednotlivci, ale i v průběhu života, což přispívá k formování sexuálních preferencí a rozmnožovacích strategií mezi pohlavími. Rozdíly v míře sexuálního znechucení dokáží ovlivnit dynamiku dlouhodobých vztahů. Sladění míry sexuálního znechucení se svým romantickým partnerem vede ke spokojenějšímu sexuálnímu životu a v dlouhodobém hledisku i ke spokojenějšímu vztahu celkově. Sexuální znechucení se proto stává důležitým aspektem vztahu, který určuje partnerskou stabilitu.

Klíčová slova: evoluční psychologie, rozmnožovací strategie, sexualita, sexuální spokojenost, sexuální uspokojení, sexuální vzrušení

Abstract

Disgust represents an affective component of the behavioral immune system, which protects individuals from potentially harmful cues. The sexual domain of disgust plays a crucial role in mate selection by helping individuals avoid reproductively unfit mates. Sexual disgust also varies across individuals, which contributes to the forming of sexual preferences and mating strategies among the sexes. Differences in the sensitivity of sexual disgust have a potential to alter the dynamics of long-term relationships. Alignment of these sensitivities with one's romantic partner may result in greater sexual satisfaction, which in turn contributes to overall relationship satisfaction. Sexual disgust thus appears to be an important aspect of a relationship, associated with long-term relationship stability.

Keywords: evolutionary psychology, mating strategies, sexuality, sexual satisfaction, sexual gratification, sexual arousal

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Definice a funkční význam znechucení	2
3	Rozdělení znechucení podle spouštěčů	3
4	Sexuální znechucení	4
4.1	Rozdíly v míře sexuálního znechucení mezi pohlavími.....	6
5	Role sexuálního znechucení při výběru partnera	7
5.1	Rozmnožovací strategie a sexuální znechucení	8
5.2	Úloha sexuálního znechucení při výběru „dobrých genů“	10
5.3	Vliv menstruačního cyklu na sexuální znechucení	12
5.4	Sexuální znechucení v době online seznamování	14
5.5	Sexuální znechucení v kontextu dostupnosti partnerů	14
6	Udržování romantických vztahů	16
6.1	Vliv sexuálního znechucení na spokojenost ve vztahu	16
6.2	Vztah sexuálního vzrušení a znechucení.....	18
7	Závěr.....	21
	Použitá literatura.....	23

1 Úvod

Znechucení je jednou ze základních emocí (Ekman, 1999), která je tradičně asociována s ochranou před pozřením něčeho nechutného (Angyal, 1941). Znechucení se tak zprvu nemusí jevit jako důležitá součást romantických vztahů – opak je však pravdou. V posledních letech vědecká popularita tématu znechucení vzrostla a vzniklo tak i několik modelů, které se snažily kategorizovat tuto komplexní emoci. Nejvíce používaný třídoménový model (Tybur et al., 2009) poskytl náhled do sexuální roviny znechucení. Toto rozšíření obzorů umožnilo přemýšlet o znechucení jako o jednom z důležitých faktorů při výběru partnera (Tybur et al., 2009).

Vzhledem k tomu, že sexuální spokojenost obecně předpovídá celkovou spokojenost ve vztahu (McNulty et al., 2016), tak se ukazuje, že sladění míry znechucení hraje také velmi důležitou roli při udržování dlouhodobých romantických vztahů (Peters & Meltzer, 2021). Sexuální znechucení však dokáže vyvolat silné negativní reakce při vystavování jedince sexuálním podnětům. Lze proto uvažovat i o tom, že v kontextu dlouhodobého partnerského vztahu může míra sexuálního znechucení (zejména interindividuální rozdíly v něm) přispívat k sexuální nespokojenosti, a dokonce až k rozpadu vztahu jako takového.

Cílem této práce je předložit ucelenou literární rešerši shrnující dosavadní poznatky a empirické výzkumy tematicky zaměřené na sexuální znechucení, výběr partnera a udržování romantických vztahů, a to s důrazem na evoluční perspektivu. Předložená bakalářská práce se tak konkrétně zaměří na vliv míry sexuálního znechucení na výběr partnera v různých kontextech od rozmnožovacích strategií, přes životní situace, až po novodobé nástrahy virtuálního seznamování. V posledních kapitolách bude věnován prostor pro spokojenost ve vztazích a souvislost se vzrušením partnerů, opět v kontextech sexuálního znechucení.

2 Definice a funkční význam znechucení

První myšlenky o znechucení začaly být formulovány již Charlesem Darwinem v jeho knize „Výraz emocí u člověka a u zvířat“ z roku 1872. Darwin zde charakterizoval znechucení jako emoci popisující něco odpuzivého, jež se primárně vztahuje k chuti (tedy že jedinec požije něco nechutného) nebo sekundárně k ostatním smyslům. Tato emoce může být taktéž vyvolána pouhou živou představou něčeho znechucujícího. Emoční prožitek bývá často doprovázen typickými projevy v obličeji, mezi které lze zařadit svráštělý obličej, odfrkávání a uplivování. Funkce těchto reakcí pravděpodobně spočívá v ochraně těla před proniknutím škodlivých látek dovnitř nebo v jejich rychlém vypuzení (Darwin, 1872). Status znechucení jako základní lidské emoce také uvedl Paul Ekman (1999), který ji zařadil mezi šest univerzálních emocí (radost, smutek, strach, hněv, překvapení a znechucení).

V rozporu s předešlým přesvědčením je však práce Panksepp (2007), která uvádí, že znechucení je pouze sensorický afekt, nikoli tedy základní emoce. Oproti emocím jsou sensorické afekty popisovány jako emocionální reakce vyvolávané stimuly konkrétních smyslů – například pocit uspokojení při požití chutného pokrmu (Panksepp, 2007; Toronchuk & Ellis, 2007). Nutné je ovšem podotknout, že i přes tyto snahy o odlišné definice se stále většina autorů shoduje s tím, že znechucení je jednou ze základních emocí.

Již v roce 1941 představil Angyal jednu z prvních definic znechucení, v níž je znechucení popisováno jako „odpor při pozření“ (doslova přeloženo jako „při orální inkorporaci“). Angyal rovněž navrhuje, že intenzita této emoce je také závislá na blízkosti odpuzivého podnětu. Na tyto myšlenky navázali Rozin a Fallon (1987), jimiž byla Angyalova definice upravena a doplněna do následující podoby: „Znechucení je emoci prožívanou při představě pozření něčeho odporného.“ Podle jejich publikace se látky stávají znechucujícími i při pouhém kontaktu s kontaminantem. Za klíčovou látku autoři považují výkaly, které univerzálně vyvolávají znechucení ve všech kulturách (Rozin & Fallon, 1987).

Autoři se obecně shodují v tom, že hlavní adaptivní funkcí znechucení je ochrana organismu před potenciálně škodlivými nebo nebezpečnými látkami, jako jsou například zkažené potraviny nebo infekční agens. Při nákaze infekčním onemocněním tělo reaguje souhrou imunitních reakcí v rámci fyziologického imunitního systému, jehož buňky zajišťují obranu proti již do těla vniknuté infekční agens. Jakékoliv infekční onemocnění však může

významně snižovat fitness jedince, a proto je v jeho největším zájmu nákaze předejít a těmto patogenům se vyhýbat. Tuto roli plní tzv. behaviorální imunitní systém, pomocí něhož jsou detekované nebezpečné patogeny ještě před samotným kontaktem s nimi (Schaller, 2011). Nedílná afektivní část behaviorálního imunitního systému je znechucení, které se spouští při detekci podnětů signalizující riziko infekce a které hraje klíčovou roli ve vyhýbavém chování jedince (Schaller & Park, 2011; Schaller, 2011).

Aktivace behaviorálního imunitního systému, a s tím související míra znechucení, je úzce propojena s vnímanou zranitelností vůči nemocem (Schaller, 2011). Touto zranitelností mohou být nejen oslabené imunitní reakce jedince (Fessler & Navarrete, 2003, viz kapitola 5.3), ale také například vyšší výskyt patogenů v okolí (Stefanczyk et al., 2024). Důkazem toho může být studie Cepon-Robins et al. (2021), která na vzorku 75 ekvádorských Šuarů ověřila, že míra patogenního znechucení negativně korelovala s prevalencí infekcí helminty v dané populaci. Autoři výsledky interpretují tak, že znechucení funguje jako mechanismus prevence infekcí a že citlivost tohoto systému je modulována v prostředích s vysokým výskytem patogenů.

3 Rozdělení znechucení podle spouštěčů

Počáteční pokusy o rozčlenění spouštěčů znechucení zahrnovaly několik skupin podložených teoriemi, jako například živočišnost (zvířata a jejich produkty), zkažené a hnilé jídlo, podobnost s člověkem, anomálie (zdůrazňující narušení jasných kategorií) a výkaly (Rozin & Fallon, 1987). Toto provizorní rozdělení znechucení bylo revidováno v tradiční subškálový systém Rozin et al. (2000), zahrnující čtyři kategorie znechucení: základní (*core*), ze zvířecí podstaty (*animal-nature*), mezilidské a morální. **Základní znechucení** by mělo podle autorů hrát roli při ochraně těla před požitím kontaminovaných látek a před nemocemi. Konkrétně by se tak člověk měl vlivem tohoto znechucení vyhýbat zkaženým potravinám a výkalům. **Znechucení ze zvířecí podstaty** zahrnuje podněty, které člověku připomínají jeho smrtelnost a evokují jeho živočišnou stránku (zejména smrt, sex, hygienu a narušení tělesné integrity). Následuje **mezilidské znechucení**, které by mělo hrát roli při udržování společenského řádu. Mimoto tato subškála hraje roli při udržování sociálních hranic a v preferenci lidských interakcí. **Morální znechucení** s předešlou subškálou mírně souvisí, ovšem je více zaměřeno na konkrétní morální přestupky v chování jedinců.

V návaznosti na předešlou konceptualizaci znechucení ji Tybur et al. (2009) rozšířili a navrhli třídoménový model, který se zaměřuje na tři funkční evoluční oblasti – patogenní, sexuální a morální. Doména **patogenní znechucení** je zde popisována jako motivace k vyhýbání se infekčním agens. **Sexuální znechucení** se pak týká prevence rizik spojených se snižováním fitness (jako je například nevhodný výběr partnera či vystavování se nebezpečnému reprodukčnímu chování) a bude ještě podrobně představeno v následující kapitole. Poslední doména je **morální znechucení**, které by mělo podle autorů reagovat na narušování společenských norem. Tybur et al. (2009) tento model zkoumali v rámci empirických studií a vyvinuli tak novou dotazníkovou škálu pro měření míry znechucení ve všech třech doménách zvanou *Three Domain Disgust Scale*. Tato škála obsahuje 7 položek pro každou doménu (dohromady 21 položek), které jsou hodnoceny na sedmibodové Likertově škále (0 = vůbec neznechucující až 6 = extrémně znechucující). Autoři argumentují, že dosavadní dotazníky pro hodnocení míry znechucení se profilyovaly pouze na patogenní stránku znechucení – zejména se dotýkají dotazníků *Disgust Scale* (Haidt et al., 1994) a *Disgust Scale – Revised* (Olatunji et al., 2007). *Three Domain Disgust Scale* by tyto mezery měla vyplnit a poskytnout tak adekvátní zhodnocení nejen patogenního, ale i sexuálního a morálního znechucení.

4 Sexuální znechucení

Jak již bylo naznačeno, tak sexuální znechucení lze definovat jako emoční reakci averze při vystavení jedince sexuálním podnětům. Tyto podněty mohou být jedinci vnímány jako zdraví ohrožující či společensky nepřijatelné. Z evoluční perspektivy plní sexuální znechucení funkci ochranného mechanismu před reprodukčně nevýhodnými a fitness snižujícími interakcemi. Nedávná studie Crosby et al. (2020) významným podílem obohatila tuto doménu. V tomto výzkumu autoři kritizovali strohou definici obsahu sexuálního znechucení zavedenou Tybur et al. (2009), a navrhli proto nový šestifaktoriální model sexuálního znechucení. Výzkumu se zúčastnilo 164 žen a 167 mužů rekrutovaných z texaské Univerzity v Austinu a platformy Amazon Mechanical Turk, kteří pomocí dotazníků hodnotili svou míru sexuálního znechucení u 50 položek. Ty byly vybrány z nejčastěji uváděných položek ze vzorku předcházející studie (120 žen a 105 mužů). Analýzou bylo identifikováno šest faktorů

sexuálního znechucení: tabu, BDSM, stejnopohlavní přitažlivost, promiskuita, orální sex a hygiena.

Faktor **tabu** zahrnuje sexuální akty považované za nezákonné, neobvyklé pro dané kultury (např. znásilnění či sexuální styk s nezletilými nebo se zvířaty). Mimoto do této kategorie spadá taktéž incestní chování. Jedinci s tabuizovaným chováním často riskují vyčlenění ze společnosti a sexuální znechucení by proto mělo sloužit jako mechanismus pomáhající předcházet těmto situacím. **BDSM** (*Bondage-Discipline, Dominance-Submission and Sadomasochism*) faktor v sobě ukrývá potenciálně násilné či neobvyklé sexuální aktivity. Tyto sexuální preference byly v minulosti ostrakizovány, ovšem v poslední době jsou stále častěji vnímány jako společensky přijatelné (Weiss, 2006). Sexuální znechucení také dokáže být ovlivněné **stejnopohlavní přitažlivostí** (včetně homosexuálního chování). Homosexuální jedinci značí pro heterosexuální jedince nereproduktivní investice, a proto by sexuální znechucení mohlo mít adaptivní funkci v podobě vyhýbání se těmto interakcím. **Promiskuitní jedinci** (zejména ženy) se vystavují riziku, že budou společensky diskreditováni (Conley et al., 2013). Dalším rizikem promiskuity je také přenos pohlavních chorob. Faktory **orální sex** a **hygiena** ovlivňují sexuální znechucení na úrovni přenosu patogenů. Sexuální znechucení v těchto případech plní funkci vyhýbání se patogenům – konkrétně při kontaktu úst a genitálií v rámci orálního sexu nebo při střetnutí se s nepříjemně zapáchajícím jedincem.

(Crosby et al., 2020) se kromě šestifaktoriálního modelu také dotkli vztahů mezi sexuálním znechucením a politickou ideologií či některými aspekty osobnosti. Zatímco některé studie naznačují, že zvýšená míra patogenního znechucení predikuje konzervativní postoje (Terrizzi et al., 2012), jiné naopak ukazují, že mnohem spolehlivějším prediktorem konzervativních ideologií by mohla být zvýšená míra sexuálního znechucení (Billingsley et al., 2018). Sexuální znechucení navíc souvisí i s určitými osobnostními rysy. Například pro narcisismus, machiavellismus a psychopatii byla s mírou sexuálního znechucení prokázána negativní korelace (Stefanczyk et al., 2023). Pro vztah otevřenosti novým zkušenostem a sexuálního znechucení byla také prokázána negativní korelace, pro vztah k extraverci naopak pozitivní korelace (Tybur et al., 2009).

4.1 Rozdíly v míře sexuálního znechucení mezi pohlavími

Výzkumy se také opakovaně shodují v tom, že míra sexuálního znechucení se liší mezi pohlavími – ženy tuto míru zpravidla mají vyšší než muži (Fleischman et al., 2015; Stefanczyk et al., 2023; Tybur et al., 2009). Tyto rozdíly jsou často interpretovány z evoluční perspektivy jako důsledek rozdílných rozmnožovacích strategií či odlišných nákladů spjatých s pohlavním stykem. Nejprínosnější shrnutí možných příčin těchto rozdílů poskytli Al-Shawaf et al. (2018), kteří navrhli čtyři hypotézy vztahující se k sexuálnímu znechucení a šest hypotéz týkajících se patogenního znechucení. Vzhledem k tématu bakalářské práce v následujících odstavcích budou však podrobněji rozebrány pouze hypotézy zaměřené na sexuální znechucení.

Hypotéza rodičovských investic (Trivers, 1972) vychází z předpokladu, že klíčovým faktorem sexuálního výběru je míra péče, kterou partner věnuje svým potomkům. Rodičovské investice byly Triversem definovány jako jakákoliv investice provedená rodičem, která zvyšuje životaschopnost a míru přežití jeho potomka, a to i přes snížení možnosti investice do dalších potomků. Nerovnoměrnost v těchto investicích vede k různým evolučním strategiím pro optimalizaci poměru výhod a nevýhod pohlavního styku. Právě ženy čelí nevýhodě velkých rodičovských investic (například těhotenství a dlouhá péče o potomky), a proto mohou být citlivější vůči sexuálním podnětům (Trivers, 1972). Zvýšená míra sexuálního znechucení tak pro ženy může mít funkci obranného mechanismu před nevhodným či rizikovým (a krátkodobým) reprodukčním chováním (Al-Shawaf et al. 2015b).

Další možné vysvětlení poskytuje **hypotéza pohlavně přenosných infekcí**, která zdůrazňuje, že ženy jsou ve srovnání s heterosexuálními muži náchylnější k nákaze sexuálně přenosnými nemocemi – zejména kvůli častějším mechanickým poraněním sliznice pochvy (Madkan et al., 2006). Kvůli této skutečnosti jsou ženy obezřetnější při rozpoznávání indikátorů pohlavně přenosných infekcí, což vytváří selekční tlak pro ženy s vyšší mírou znechucení za účelem vyhýbat se těmto nakaženým partnerům (Fleischman, 2014).

Mimo náchylnost na pohlavně přenosné infekce jsou ženy také, ve srovnání s muži, mnohem častěji obětmi znásilnění (Tjaden & Thoennes, 2006). Pohlavní styk bez svolení ženy značně snižuje jejich fyzické zdraví, a to i dlouho po napadení (Campbell et al., 2003). Lze tedy předpokládat, že by měl existovat obranný mechanismus, který ženu před těmito možnými hrozbami pro reprodukční zdraví dokáže ochránit. Tímto problémem se zabývá **hypotéza**

vyhýbání se znásilnění, která navrhuje, že zvýšená míra sexuálního znechucení u žen existuje za účelem vyhýbání se potenciálně nebezpečným mužům. Například ovulující ženy se častěji vyhýbají místům či mužům, kteří by pro ně mohli představovat hrozbu znásilnění (Bröder & Hohmann, 2003).

Na závěr zbývá zmínit **hypotézu poškození reputace**. Ženy zpravidla čelí negativnějším odezvám společnosti v případech promiskuity či nevěry v porovnání s muži. Muži naopak nejen že čelí menším reputačním ztrátám, ale paradoxně i v některých případech svůj status promiskuitou posilují (Gallup et al., 2009). Tímto ve společnosti vzniká mezi ženou a mužem sexuální dvojí standard (také dvojí metr), kdy jsou ženy hodnoceny mnohem přísněji než muži za stejné sexuální chování (Conley et al., 2013). Ženy s takto sníženou reputací mohou být sociálně izolované a čelit obtížím při hledání dlouhodobého romantického partnera (Kreager & Staff, 2009). Sexuální znechucení by podle této hypotézy mělo chránit ženu před společenskou stigmatizací a odrazovat ji od nezávazného sexu a promiskuitního chování. Žena pak vlastním sexuálním znechucením dává najevo svou uměřenost v rámci sexuálního chování (Al-Shawaf et al., 2018).

5 Role sexuálního znechucení při výběru partnera

Znechucení hraje velmi důležitou roli v procesu výběru partnera. Nositel patogenů totiž může být i potenciální partner a prevence styku s takto nakaženým jedincem může vést k zajištění většího reprodukčního úspěchu (Tybur et al., 2009).

Například tematická studie Sawada et al. (2018) byla realizována prostřednictvím „rychlého randění“. Ještě před samotnou událostí zájemci (40 žen a 41 mužů) vyplnili online dotazník na jejich míru znechucení a pocíťovanou zranitelnost vůči nemocem. Účastníci následně po dobu tří minut interagovali s protějším pohlavím, poté došlo k výměně partnerů. Po každé interakci oba partneři hodnotili atraktivitu, náklonnost a zájem o potenciální budoucí kontakt. Analýza ukázala, že lidé s větší vnímanou zranitelností vůči nemocem byli vybíravější a méně je přitahovali potenciální partneři.

Souvislost mezi sexuálním znechucením a výběrem partnera lze dále pozorovat v kontextu rozmnožovacích strategií a sociosexuální orientace (sociosexualita), která popisuje

ochotu jedince zapojit se do neformálních, nezávazných sexuálních vztahů bez nutnosti citové vazby či závazku. Jedinci s volnějším sociosexuální orientací jsou otevřenější krátkodobým rozmnožovacími strategiemi, které mohou být spojeny s vyšším rizikem vystavení patogenům. Naproti tomu jedinci s restriktivnějším sociosexuální orientací preferují dlouhodobé vztahy, což snižuje riziko kontaktu s nakaženými jedinci a může odrážet odlišné evoluční strategie (Penke & Asendorpf, 2008; Schmitt, 2005).

5.1 Rozmnožovací strategie a sexuální znechucení

Téma rozmnožovacích strategií otevřel již Robert Trivers ve své Teorii rodičovských investic (1972). Podle Triverse bývá to pohlaví, které investuje více do svých potomků (typicky ženy), při hledání partnera vybíravější. Tato vybíravost vede k tomu, že se jedinci druhého pohlaví snaží maximalizovat svou atraktivitu. Naopak jedinci s nižšími investicemi, obvykle muži, pak mezi sebou soupeří o přístup k partnerkám (někdy i prostřednictvím přímých fyzických střetů či projevy dominance).

Rozdíly v konkrétním reprodukčním chování člověka z hlediska evoluční perspektivy se ovšem zabývá až Teorie sexuálních strategií (D. M. Buss & Schmitt, 1993). Tato teorie předpokládá, že jedinci jsou nuceni přizpůsobovat své rozmnožovací strategie specifickým podmínkám prostředí, v němž žijí. Různé strategie pak mohou poskytnout jak reprodukční výhody, tak různé adaptivní výzvy zároveň. Tyto faktory naznačují, že v průběhu evoluce muselo dojít k rozrůzněni behaviorálních a psychologických řešení těchto výzev, aby si jedinci zajistili co největší možný fitness.

Buss a Schmitt navrhují existenci krátkodobých a dlouhodobých rozmnožovacích strategií. Krátkodobé rozmnožovací strategie jsou charakteristické pro svou snahu o okamžité získání reprodukčních příležitostí. Na druhou stranu dlouhodobé rozmnožovací strategie kladou důraz na dlouhotrvající a stabilní romantické vztahy, sdílené zdroje a společnou snahu o výchovu potomka. Všechny tyto vzájemné spolupráce a případná dělba práce jsou pro dlouhodobé rozmnožovací strategie hlavními činiteli ovlivňujícími přežití potomků, a tak i reprodukční úspěch rodičů.

Jak již naznačuje hypotéza rodičovských investic (Trivers, 1972, viz kapitola 4.1), tak muži obecně vykazují nižší rodičovské a biologické investice. Podle této úvahy lze

předpokládat, že muži mají určité evoluční predispozice ke krátkodobým rozmnožovacím strategiím. Muži by se tak měli snažit co nejrychleji a nejefektivněji rozšířit svou genetickou informaci. Pokud naopak muži preferují dlouhodobé rozmnožovací strategie, tak by toto upřednostnění mělo být doprovázeno investicí většího množství energie a zdrojů do svého potomka, a tím i do výběru partnerky. Aby nedocházelo ke zbytečné ztrátě času a energie, tak muži vyhledávají věrné a pečující partnerky (Trivers, 1972). Navíc je potřeba zmínit, že muž v případě svých potomků často čelí i nejistotě ohledně otcovství (D. Buss, 1996). Vzhledem k výše zmíněným evolučním výzvám lze uvažovat o tom, že muži vykazují větší míru žárlivosti ve srovnání se ženami (D. M. Buss et al., 1992).

Ženy, v porovnání s muži, mají větší rodičovské investice a jsou tedy spíše orientované na dlouhodobé rozmnožovací strategie. Při výběru partnera tak ženy hledají muže, kteří jsou schopni poskytnout zdroje, ochranu a obecnou stabilitu do romantického vztahu. V případě krátkodobých rozmnožovacích strategií se ženy vystavují riziku, že jejich partner nebude ochoten stabilně poskytovat zdroje. Další výzvou pro ženy s krátkodobými romantickými vztahy se stává společenské stigma (Conley et al., 2013). Toto stigma by částečně mohlo vysvětlovat genderové rozdíly ve společenském přijímání nezávazného sexu, což přispívá k existenci sexuálního dvojího standardu (Conley et al., 2013, viz kapitola 4.1).

Nedávné studie také naznačují, že by mohl existovat vztah mezi rozmnožovacími strategiemi a sexuálním znechucením. První studie, která doložila empirické důkazy o tomto vztahu, provedla dotazníkové šetření s 144 ženami a 103 muži z texaské Univerzity v Austinu. Tato studie došla k jednoznačným výsledkům – jedinci, kteří vykazují větší míru sexuálního znechucení, taktéž vykazují menší zájem o krátkodobé sexuální vztahy, a to nezávisle na pohlaví (Al-Shawaf et al. 2015a). Ke stejným výsledkům dospěli ve své studii i O'Shea et al. (2019). V této studii byla za pomoci online dotazníkového šetření nasbírána data od 5 087 žen a 2 079 mužů bez dalších demografických informací. Výsledky ukázaly, že existovala, mimo negativní korelace míry sexuálního znechucení a sociosexuální orientace, i slabá negativní korelace mezi mírou morálního znechucení a sociosexuální orientace, což potvrdila i obdobná pozdější studie od Banai et al. (2021). Této studii se zúčastnilo 242 žen a 165 mužů rekrutovaných z chorvatských facebookových skupin, data od nich byla nasbírána pomocí online dotazníku. Pomocí statistické analýzy byly potvrzeny stejné asociace jako v případě

dvou výše zmiňovaných studií – jedinci s větší mírou sexuálního znechucení vykazovali menší zájem o krátkodobé rozmnožovací strategie.

Na vztah znechucení a rozmnožovacích strategií se dále zaměřila studie Prokosch et al. (2021). Autoři této studie navíc sledovali schopnost vnímat a rozlišovat různé pachy. Výsledky ukázaly, že lepší schopnost rozlišování pachů byla asociována s vyšší mírou sexuálního znechucení. Tito čichově citliví jedinci byli také méně ochotni podstupovat krátkodobé sexuální vztahy. U stejné skupiny byla dále pozorována pozitivní korelace větší čichové vnímavosti s tendencí přiklánět se k dlouhodobým vztahům.

V další studii (Al-Shawaf et al., 2019) bylo u jedinců (162 žen a 179 mužů) experimentálně vyvoláno patogenní, sexuální a morální znechucení. Využity k tomu byly fotografie například postarších nahých lidí či genitálií s viditelnými známkami sexuálně přenosných infekcí. Následně bylo provedeno dotazníkové šetření, které obsahovalo otázky cílené na aktuální zájem o krátkodobé vztahy a pocíťované znechucení. Totožný dotazník byl respondenty také vyplněn ještě před samotným experimentálním vyvoláním znechucení. Autoři zjistili, že jedinci po vystavení sexuálně znechucujícím podnětům byli méně ochotni zapojit se do krátkodobých sexuálních aktivit ve srovnání se stavem před vystavením. Výsledky tohoto výzkumu potvrdily předem navrženou hypotézu, a to že úspěch krátkodobých sexuálních vztahů spočívá v potlačení sexuálního znechucení (Al-Shawaf et al., 2019).

Na závěr je nutné zmínit, že Gangestad & Simpson (2000) ve své teorii strategického pluralismu uvádějí, že existují evoluční kompromisy mezi péčí o potomky (hledáním pečujícího, dobře zajištěného partnera) a rozmnožováním (hledáním kvalitních genů). Ženy i muži přizpůsobují své rozmnožovací strategie podle daných okolností, a proto z hlediska evoluce neexistuje pouze jedna vhodná strategie.

5.2 Úloha sexuálního znechucení při výběru „dobrých genů“

Náhled do výběru partnera z hlediska „dobrých genů“ může poskytnout **hypotéza sexy synů** (Weatherhead & Robertson, 1979). Hlavní myšlenka této hypotézy spočívá v tom, že ženy si vybírají jako partnery atraktivní muže, protože synové tohoto páru zdědí atraktivní vlastnosti svého otce. Hypotéza sexy synů tak zohledňuje i budoucí úspěch potomků, protože takto atraktivní synové mohou získat více partnerek a zplodit více potomků, což zvyšuje inkluzivní

fitness matky. Fyzický vzhled je proto důležitým faktorem při výběru partnera, zvláštní pozornost je pak lidmi věnována zejména obličejům (Gillath et al., 2017). Atraktivní fyzické rysy mohou u jedince vyvolávat dojem vyššího biologického zdraví, a to i v případech, kdy tak vysoké zdraví nemá (Kalick et al., 1998). Výzkumy dále ukazují, že atraktivní jedinci mohou být častěji vnímáni jako více inteligentní či zodpovědní (Batres & Shiramizu, 2023).

Hypotéza dobrých genů (Hamilton & Zuk, 1982) jako taková v rámci pohlavního výběru prvně vyzdvihuje, že atraktivní fyzické znaky by také mohly signalizovat vnitřní genetickou kvalitu a odolnost vůči patogenům. Tato hypotéza byla na rovině patogenního znechucení podpořena několika studiemi, jmenovitě například výzkumy Jones et al. (2013a) a Jones et al. (2013b). Vzhledem k zaměření této bakalářské práce však budou výzkumy orientované na patogenní znechucení ponechány stranou. Detailněji budou rozebrány pouze nejdůležitější poznatky zaměřené na oblast sexuálního znechucení.

Výzkumu Clarkson et al. (2020) se zúčastnilo 919 žen, které vyplnily online dotazníky (skrze platformu Amazon Mechanical Turk). Respondentky v dotaznících hodnotily atraktivitu mužských obličejů, které se lišily v míře maskulinity a přítomnosti vousů. Dále tyto ženy vyplnily dotazník měřící znechucení. Analýza ukázala, že maskulinní muži s vousy byli hodnoceni jako atraktivnější než oholení, feminizovaní muži. Mimoto byla prokázána negativní korelace sexuálního znechucení s preferencí vousatých mužů. Autoři tyto výsledky interpretují tak, že vousy by u muže mohly schovat oblasti obličejě, které by normálně indikovaly špatný zdravotní stav. Další výzkum (Jones et al., 2013b) však nepotvrdil signifikantní efekt maskulinity (jak tváří, tak těl) na sexuální znechucení žen. Data k tomuto výzkumu byla získána online dotazníkovým šetřením od 1 498 žen s partnerem a 1 349 žen bez partnera.

Jones et al. (2013a) se ve svém výzkumu zaměřili na mužské preference femininních rysů v obličejí. Data získali pomocí online dotazníku od 614 mužů s partnerkou a 769 mužů bez partnerky. Muži vyplnili dotazník na určení znechucení a poté hodnotili feminitu svého ideálního partnera (muži s partnerkou navíc hodnotili feminitu své partnerky). Obdobně jako v případě ženské preference maskulinních rysů v obličejí nebyla ani zde prokázána závislost sexuálního znechucení mužů na feminitě obličejů žen.

Další studie (Bradshaw et al., 2021) zjišťovala to, jak ochota osob ke zkoušení nových jídel může ovlivnit jejich dojem na potenciální partnery v rámci sexuální nevázanosti.

Dohromady 69 žen a 64 mužů hodnotili medailonky dvou seznamkových profilů (jeden potenciální partner byl ochotný zkoušet nová jídla, druhý naopak neochotný). Respondenti tyto osoby hodnotili na základě jejich otevřenosti vůči novým zkušenostem, sociosexuální orientace ale také vnímané míry sexuálního a patologického znechucení. Výsledky ukázaly, že ti jedinci, kteří byli ochotnější zkoušet nové jídlo, byli vnímáni jako méně sexuálně restriktivní a také s nižší mírou sexuálního znechucení.

5.3 Vliv menstruačního cyklu na sexuální znechucení

Hormonální změny během menstruačního cyklu mohou modulovat ženské chování (včetně míry sexuálního znechucení). Například ženy během ovulace prožívají zvýšené vzrušení v porovnání s fázemi jinými (Harvey, 1987). Mimoto je luteální fáze menstruačního cyklu často asociována s výraznějším vyhýbáním se negativním podnětům (Li et al., 2022) a během ovulace ženy také omezují své rizikové chování a zvyšují svou opatrnost proti znásilnění (Bröder & Hohmann, 2003).

Dále například **hypotéza ovulačního posunu** (*Ovulatory shift hypothesis*, Gangestad et al., 2005) tvrdí, že fluktuace sexuálních preferencí žen během menstruačního cyklu odrážejí jejich evoluční snahu optimalizovat genetickou kvalitu potomstva, a zároveň zohlednit výběr stabilního dlouhodobého partnera. Během plodné fáze ženy podle autorů preferují symetrii obličejů a maskulinitu hlasů. Zároveň však ženy také udávají větší sexuální přitažlivost a fantazie o jiných mužích než o svých stávajících partnerech, přičemž přitažlivost k jejich stávajícím partnerům zůstává stejná (Gangestad et al., 2002). Tyto posuny v sexuálních preferencích by u žen měly být specifické pro případy, kdy ženy vyhodnotí potenciálního partnera jako vhodného spíše pro krátkodobý vztah (Penton-Voak et al., 1999).

Během luteální fáze dosahují hladiny progesteronu vyšších hodnot ve srovnání s folikulární fází. Progesteron zde hraje klíčovou roli, neboť se jeho prostřednictvím snižuje fyziologická imunitní odpověď ženy na mužský ejakulát (Critchley et al., 2001), čímž se žena během této fáze stává výrazněji zranitelnější. Jedno z možných vysvětlení tohoto imunitního kompromisu poskytla kompenzační profylaktická hypotéza (Fessler & Navarrete, 2003), která navrhl, že oslabená imunitní odpověď během luteální fáze je kompenzována aktivací behaviorálního imunitního systému (Schaller, 2011) viz kapitola 2).

Několik studií již potvrdilo, že míra patogenního znechucení je během luteální fáze zvýšená (Fleischman & Fessler, 2011; Zelaźniewicz et al., 2016). Nicméně novější výzkumy tento vztah nepotvrdily. Například recentní studie Dlouhá et al. (2024) se zúčastnilo 354 žen ve folikulární a luteální fázi menstruačního cyklu. K určení fáze cyklu byla použita ultrazvuková metoda a pro zjištění míry znechucení byly využity dotazníkové metody. Po statistické analýze nebyl u žen nalezen signifikantní rozdíl v míře znechucení mezi folikulární a luteální fází, což by mohlo naznačovat, že hormonální vlivy na behaviorální imunitní systém mohou být menší, než se původně předpokládalo.

Zatímco mnohé studie se v minulosti zabývaly zejména vztahem hormonálních cyklů a patogenního znechucení, výzkum Dlouhá et al. (2024) patří mezi ty, které se nepřímo zaměřily i na vztah hormonálních cyklů a sexuálního znechucení. A stejně jako v případě patogenního znechucení autoři neprokázali signifikantní rozdíl v úrovni sexuálního znechucení mezi ženami ve folikulární a luteální fázi menstruačního cyklu. Další výzkum zabývající se tímto vztahem provedli Rafiee et al. (2023). Této studii se zúčastnilo 1 346 žen, u nichž byla pomocí dotazníkového šetření zjištěna míra sexuálního znechucení a aktuální fáze (den) menstruačního cyklu. Obdobně laděný výzkum Jones et al. (2017) rovněž využil dotazníkové šetření ke zjištění míry sexuálního znechucení u 375 žen, avšak fáze menstruačního cyklu byla určena pomocí hladiny progesteronu ve slinách respondentek. Rovněž výzkum Timmers et al. (2018) zkoumal, zda se během menstruačního cyklu liší profylaktické reakce mezi folikulární a luteální fází. Výzkumu se zúčastnilo 21 žen, které vyplnily dotazník pro zhodnocení jejich míry sexuálního znechucení před a po vystavení dvěma neerotickým a dvěma erotickým videím. Ženy takto byly identicky testovány během folikulární a znovu během luteální fáze, jejich fáze menstruačního cyklu byla ověřena sběrem slin pro měření hladiny progesteronu. Ani jedna z výše zmíněných studií však nezaznamenaly žádné statisticky významné korelace pro vztah fáze hormonálního cyklu (či hladiny hormonů) a sexuálního znechucení.

Za zmínku stojí i výzkum Antfolk et al. (2014). Tohoto výzkumu se zúčastnilo 200 žen z finské univerzity Åbo Akademi, od nichž byla získána data o jejich aktuální fázi cyklu prostřednictvím vlastního zhodnocení. Ženy tak byly rozřazeny buď do plodné skupiny (85 žen) či do neplodné skupiny (115 žen). Pomocí dotazníků účastnice zároveň hodnotily různé scénáře inbreedingu. Výsledná analýza ukázala, že ženy v plodné fázi menstruačního cyklu vykazovaly větší znechucení vůči inbreedingu v porovnání s ženami v neplodné fázi menstruačního cyklu.

Doposud však existuje omezené množství studií, které by přímo zkoumaly fluktuaci sexuálního znechucení v průběhu menstruačního cyklu.

5.4 Sexuální znechucení v době online seznamování

V souvislosti s mírou sexuálního znechucení se také v nedávné době začala zkoumat sociosexualita u jedinců využívajících online seznamky. První takovou studii provedli Sevi et al. (2018), kteří u 163 respondentů (87 žen a 76 mužů) z platformy Amazon Mechanical Turk provedli dotazníkové šetření s cílem zjistit míru znechucení, sociosexualitu a motivaci k nezávaznému sexu po online seznámení (prostřednictvím aplikace Tinder). Výsledky ukázaly, že mezi motivací k nezávaznému sexu po online seznámení a mírou sexuálního znechucení existovala negativní korelace. Naopak v případě sociosexuality byla prokázána pozitivní korelace s motivací k nezávaznému sexu. O rok později byla publikována obdobná studie od Barışe Seviho (2019). Tato studie se zaměřila na vztah ochoty riskovat a sexuálního znechucení (opět u respondentů používajících aplikaci Tinder). Výzkumu se zúčastnilo 271 respondentů z platformy Amazon Mechanical Turk, kteří poskytli odpovědi v online dotazníku. Analýza potvrdila, že aktivní uživatelé aplikace Tinder (85 žen a 97 mužů) v době dotazování vykazovali nižší míru znechucení ve srovnání s kontrolní skupinou, jejíž členové uvedli, že Tinder nepoužívají (60 žen a 29 mužů). Nárůst popularity online seznamovacích platforem by tak mohl poskytnout nové prostředí pro vývoj sexuálního chování (Botnen et al., 2018).

Motivací pro přechod na online formu seznamování může být mnoho. Lze mezi ně zařadit hledání lásky (dlouhodobého vztahu), nezávazného sexu, snadnější komunikaci nebo validaci sebeúcty (Sumter et al., 2017). Podle Finkela et al. (2012) jsou také lidé zvláště motivováni k využívání online seznamování v případě, že pocítují nedostatek příležitostí k seznámení se s potenciálními romantickými partnery. V těchto případech pak online seznamování poskytuje přístup k mnohem širšímu spektru partnerů, než jaké by bylo dostupné v offline světě.

5.5 Sexuální znechucení v kontextu dostupnosti partnerů

Na sexuální znechucení lze vzhledem k předešlé kapitole také nahlížet v kontextu vnímaného nedostatku partnerů v blízkém okolí daného jedince. Touto souvislostí se zabýval výzkum Crosby et al. (2021), který od 853 respondentů (373 žen a 480 mužů) získal data

pomocí online dotazníkového šetření. Všichni respondenti byli získáni spojením tří identických dotazníků z různých prostředí – ze sociálních sítích, texaské univerzity v Austinu a ze stránky Prolific. Výsledky této studie nepotvrdily stanovenou hypotézu. Namísto očekávané pozitivní korelace mezi vnímanou dostupností partnerů a mírou sexuálního znechucení byla naopak analýzou zjištěna negativní korelace. Dodatečné analýzy naznačily, že toto platilo pouze pro ženy, a ne pro muže. Autoři uvádějí, že tyto nečekané výsledky mohou být vysvětleny tím, že jedinci s nižší mírou sexuálního znechucení jsou méně vybíraví při volbě partnera, což zvýší jejich vnímanou dostupnost. Celkově autoři však připouštějí, že není jasný důvod, proč by sexuální znechucení mužů nemělo ovlivňovat jejich vnímání dostupnosti partnerů stejným způsobem jako u žen. Pro pochopení těchto nečekaných odlišností proto doporučují další výzkum.

V této souvislosti například studie Dlouhá et al. (2024) zaznamenala vyšší míru sexuálního znechucení u žen s partnerem v porovnání s ženami bez partnera. Autoři jako možné vysvětlení navrhli existenci odlišných rozmnožovacích strategií mezi těmito skupinami žen. Vzhledem k tomu, že nižší míra sexuálního znechucení je často spojována s krátkodobými rozmnožovacími strategiemi (více viz kapitola 5.1), tak lze předpokládat, že u žen bez stabilního partnera bude tato míra nižší než u žen, které ve stabilním partnerském vztahu jsou.

Další recentní výzkum (White et al., 2022) se opět zabýval sexuálním znechucením v kontextu nedostupnosti potenciálních partnerů, konkrétně se zaměřil na jeho východiska. Tato studie udává tři možné způsoby vyřešení nedostatku partnerů v okolí – abstinence, snížení nároků při výběru partnera a krátkodobé odcestování za partnerem. White et al. využili pro sběr dat online dotazníky zaměřené na hodnocení sexuálního, patogenního i morálního znechucení a také na ochotu přijmout východiskové strategie při nedostatku potenciálních partnerů. Tento dotazník vyplnilo 306 respondentů (175 žen a 131 mužů) z platformy Amazon Mechanical Turk. Závěry studie poukázaly na to, že v daném vzorku respondentů byli jedinci s vyšší mírou sexuálního znechucení více ochotni abstinovat. Tito jedinci naopak vykazovali nižší ochotu odcestovat za partnerem a snižovat své nároky. Četnost studií v této problematice je však velmi omezená a nelze tak formulovat spolehlivé závěry. Z těchto důvodů by se měl budoucí výzkum na tyto mezery zaměřit.

6 Udržování romantických vztahů

Fungování dlouhodobých partnerských vztahů (jako je například manželství) se snažilo popsat nespočet studií. Nejvýznamnějším přínosem se stal *Vulnerability-Stress-Adaptation Model* (Karney & Bradbury, 1995). Tento model předpokládá, že jak stabilita, tak konec romantických vztahů jsou výsledky komplexních interakcí. O tom, zda dlouhodobé vztahy zanikají či stabilně přetrvávají, rozhodují primárně tři základní faktory: přetrvávající zranitelnosti, stresující události a adaptivní procesy. Zmíněnými zranitelnostmi se nejčastěji rozumí stabilní osobnostní rysy partnera (jako je například přívětivost a neuroticismus). Mezi stresující události patří každodenní neshody, hádky, ovšem i významnější životní události. Na stresující události mohou partneři reagovat adaptivními procesy za účelem vyřešení konfliktů a následného zvládnutí stresu. Jak moc jsou ovšem partneři schopni iniciovat adaptační procesy, závisí z velké míry na jejich predispozičně daných zranitelnostech. Stabilní vztah je tak proto závislý na dynamické rovnováze mezi stresem a adaptivními schopnostmi.

Souvislost mezi osobností, emocemi a kvalitou vztahu je již déle známým důležitým aspektem pro správné fungování vztahů. Určité osobnostní rysy mohou u dospělých jedinců vyvolat konkrétní emoce a jedince tak pozitivně či negativně ovlivnit při výběru partnera. Neuroticismus je jedním z rysů, který kvalitu vztahu ovlivňuje negativně (Gonzaga et al., 2007). Důkazem je i studie provedena Kelly & Conley (1987), jejíž výsledky ukázaly, že muži, kteří byli brzy ve svém manželství rozvedeni, vykazují vyšší míru neuroticismu, impulzivity a dalších negativních vlastností. Stejná studie taktéž ukázala, že právě tyto muži měli v průměru více předmanželského sexu oproti mužům ze stabilních nerozvedených manželství. Obdobné tendence byly shledány i v případě žen. Kvalita (a stabilita) vztahu ovšem může být naopak pozitivně ovlivněna vlastnostmi jako jsou extraverteze či přívětivost (Kelly & Conley, 1987). Sexuální znechucení je dobrým prediktorem těchto vlastností (viz kapitola 4), a proto ho lze zohlednit i v rámci udržování romantických vztahů.

6.1 Vliv sexuálního znechucení na spokojenost ve vztahu

Dlouhodobé vztahy jsou opakovaně spojovány s pozitivními dopady na fyzické i duševní zdraví. Holt-Lunstad et al. (2010) ve své meta-analýze zkoumající 148 studií poukázali na to, že dlouhodobé vztahy (včetně manželství) přispívají k větší kvalitě života a zároveň snižují riziko úmrtí. Nicméně i přes tyto evolučně důležité důkazy lze pozorovat, že

spokojenost v manželství má tendenci s časem klesat jak pro muže, tak pro ženy, ovšem v případě žen je tento pokles strmější (Meltzer et al., 2014). Tato skutečnost naznačuje, že musí existovat mechanismus, který napomáhá udržování dlouhodobých vztahů i přes výzvy vznikající během nich.

Sexuální spokojenost se jeví jako jeden z důležitých faktorů pro objasnění fungování a udržování dlouhodobých partnerských vztahů. V tomto ohledu je také důležité správně rozlišovat pojmy sexuální spokojenost a sexuální uspokojení. Sexuální uspokojení je chápáno jako okamžitá fyziologická odměna následovaná po naplnění potřeb (Freud, 1920). Freud ve svých textech vysvětluje, že lidé se snaží redukovat vznikající napětí prostřednictvím slasti, tedy dopaminové gratifikace v různých formách (například dosažením orgasmu). Sexuální spokojenost je oproti tomu celkové, mnohdy dlouhodobé, afektivní zhodnocení sexuálního života (Lawrance & Byers, 1995). Mnohé výzkumy ukazují, že sexuální spokojenost pozitivně koreluje s obecnou spokojeností ve vztahu (Impett et al., 2013; MacNeil & Byers, 2009; McNulty et al., 2016). Pokud je však sexuální spokojenost skutečně klíčovým faktorem k udržování partnerských vazeb, naskytá se otázka: Jak mohou lidé udržovat dlouhodobé vztahy, pokud se sexu věnují jen relativně zřídka? Jedním z možných mechanismů, které by mohly sloužit k udržování dlouhodobého romantického vztahu, je takzvaný „sexuální dosvit“.

Sexuální dosvit (*sexual afterglow*) je zvýšená sexuální spokojenost po ukončení sexuálních aktivit. Tento pocit sexuální spokojenosti podle výzkumu (Meltzer et al., 2017) přetrvává minimálně 48 hodin po sexu a je podmíněn sexuální spokojeností jak v den sexuální aktivity, tak i následující den. Stejný výzkum taktéž poukazuje na vztah mezi sexuálním dosvitem a manželskou spokojeností. Respondenti s větším sexuálním dosvitem (a tedy i větší sexuální spokojeností) uváděli relativně vyšší spokojenost v manželství v porovnání s respondenty s menším sexuálním dosvitem.

Jak už bylo zmíněno v rámci *Vulnerability-Stress-Adaptation* modelu (Karney & Bradbury, 1995), tak individuální rozdíly mezi partnery mohou vyvolávat konflikty a významně tak ovlivnit dynamiku vztahů. Mezi tyto rozdíly by se daly zařadit i odlišné citlivosti v rámci sexuálního znechucení. Jedinci, kteří jsou více citliví ke znechucení, vykazují nižší sexuální vzrušení, zatímco jedinci s nižší citlivostí ke znechucení mají průměrně vyšší úroveň sexuálního vzrušení (De Jong et al., 2013).

Z uvedených zjištění lze vyvodit, že rozdíly v citlivosti k sexuálnímu znechucení mohou ovlivnit sexuální život a obecnou spokojenost ve vztahu. Dlouhodobými vztahy a sexuálním znechucením se zabývali Peters & Meltzer (2021). Závěry této studie poukazují na to, že partneři s podobnými prahy sexuálního znechucení vykazují vyšší míru obecné spokojenosti v manželství. Je nutné si však uvědomit, že tato asociace je nepřímá a je zprostředkována přes sexuální spokojenost, která byla u párů s podobným sexuálním znechucením průměrně větší.

6.2 Vztah sexuálního vzrušení a znechucení

Mnoho podnětů vyvolávajících patologické znechucení je běžnou součástí sexuálních aktivit. Mezi tyto podněty patří především tělní sekrety jako je pot, sliny či ejakulát, ale i tělesný pach. Důležitým faktorem ovlivňujícím znechucení je i tělní integrita jedince, která je často při sexu narušována. Například anální otvor je nejcitlivější na proniknutí, zatímco ústa a pochva jsou otvory velice citlivými na kontaminaci (Rozin et al., 1995). Na první pohled je tedy zřejmé, že znechucení svou protichůdnou povahou dokáže značně omezit sexuální aktivity.

Jeden z možných mechanismů tlumení pocitu znechucení při sexu by mohl poskytnout model dvojité kontroly sexuální odpovědi (Bancroft & Janssen, 2000). Tento model zahrnuje rovnováhu procesů excitujících a inhibujících sexuální vzrušení a autoři předpokládají, že právě pomocí něj by se dala předpovědět sexuální odezva jednotlivců. Pokud pak inhibiční procesy převáží procesy excitační, nemusí k sexuální odpovědi docházet vůbec. Sami autoři ovšem diskutují o různých interakčních faktorech, které tento (prozatímní) model mohou ovlivňovat, a uvědomují si tak jeho nedostatky.

Další mechanismus ovlivňující interakce sexuální odpovědi a znechucení navrhli de Jong et al. (2013). Nutno podotknout, že tato studie nepřímo vychází z předešlého modelu dvojité kontroly a je z velké míry závislá pouze na teoretických hypotézách. Autoři navrhují, že existuje vzájemný vztah mezi znechucením a vzrušením. Podle jejich navrženého vztahu je síla sexuální odpovědi řízena jak náchylností k vyšší míře sexuálního znechucení, tak náchylností k sexuální excitaci. Při pocitu sexuálního znechucení je podporována inhibice sexuálního vzrušení, naproti tomu při sexuálním vzrušení dochází k inhibici sklonu k sexuálnímu znechucení. Důležitým interferenčním faktorem vztahu sexuálního znechucení a sexuálního vzrušení pro muže i ženy je tvorba androgenů, tedy steroidních hormonů. Ve své práci de Jong et al. předpokládají, že při dospívání právě androgeny hrají důležitou roli ve

vztahu pubertálního vývoje a sexuální vzrušenosti. Předpubertální děti vykazují nízké hladiny androgenů, což může vysvětlovat, proč se při dospívání (a nárůstu této hladiny hormonů) mění vztah k sexuálním podnětům z vyhýbání se vlivem znechucení na případnou sexuální vzrušenost.

Výše zmiňované teoretické modely mohou ilustrovat i následující empirické studie. Vzájemnému vztahu sexuálního vzrušení a (sexuálního) znechucení u mužů se věnovali Stevenson et al. (2011). Této empirické studii se zúčastnilo 99 heterosexuálních mužů z vysokoškolského prostředí. Těmto respondentům byly předloženy obrázky buď sexuálně vzrušující, pozitivně vzrušující či neutrální a stejní muži byli následně vystavováni spouštěčům (sexuálního) znechucení (zrakovým, hmatovým, sluchovým a čichovým). Všechny tyto podněty byly hodnoceny na sedmibodové škále, podle toho, jak se jim líbily, a zvláště také hodnoceny, jak nechutné jim podněty přišly. Výsledky těchto experimentů ukazují na to, že sexuální vzrušení u mladých mužů ovlivňuje prožívání znechucení vůči sexuálně orientovaným podnětům, nikoliv však znechucení jako celek. Tento vztah byl prokázán pro zrakové, hmatové a sluchové vnímání. K obdobným výsledkům dospěla i recentní studie (Wen et al., 2023), jejíž výsledky naznačují, že u mužů, kteří byli vystaveni erotickému stimulu, bylo zaznamenáno zvýšené sexuální vzrušení a snížené sexuální znechucení v porovnání s eroticky nestimulovanou skupinou. Pokud byli ovšem muži vystaveni znechucujícím pachům v průběhu stimulace sexuálního vzrušení, pak jejich výsledné vzrušení klesalo (Borg et al., 2019).

Obdobným tématem (akorát u žen) se zabývali Borg & de Jong (2012). V tomto případě bylo 90 heterosexuálních žen vystaveno jednomu ze tří filmů – buď erotickému (na indukci sexuálního vzrušení), adrenalinovému (na indukci pozitivního vzrušení), nebo neutrálnímu filmu. Tyto filmy byly ženami následně hodnoceny podle toho, jak moc se cítily pozitivně a sexuálně vzrušeny na desetibodové škále. Pro stanovení míry znechucení bylo využito dotazníkového šetření, ve kterém ženy hodnotily potenciálně znechucující behaviorální situace na škále od 0 (velmi málo) až do 100 (velmi hodně). Respondentky byly těmto úkolům vystavovány vždy po zastavení zmiňovaného filmu. Po dokončení úkolu byl film opět spuštěn a celý proces byl opakován až do vyplnění všech 16 behaviorálních zadání. Získaná data ukázala, že experimentální skupina, u které bylo vyvolané sexuální vzrušení (erotický film), hodnotila sexuální podněty jako signifikantně méně znechucující než skupina neutrální (nevzrušená), ale i méně než pozitivně vzrušená (adrenalinový film) skupina.

V opačném případě, tedy když byly ženy nejprve vystavovány znechucujícím vizuálním podnětům před erotickým stimulem, vykazovaly menší sexuální vzrušení (Andrews et al., 2015; Fleischman et al., 2015). Pro muže je tato tendence obdobná, ovšem mnohem méně výrazná (Andrews et al., 2015), což může naznačovat i výskyt nižších citlivostí ke znechucení vyskytujících se u mužů (Al-Shawaf et al., 2018).

K opačným závěrům (v porovnání s výše zmiňovanými výsledky) došla studie od Zsok et al. (2017). Tato studie se zaměřila na to, zda může sexuální vzrušení u žen snížit znechucení vůči potenciálním partnerům. Účastnice (34 žen, které byly sexuálně vzrušované, a 45 žen v kontrolní skupině, bez známek vzrušení), které (ne)byly stimulovány pomocí erotického videa, následně hodnotily fotografie mužů s kožními vadami. Výsledky ovšem poukázaly na to, že ženy pociťovaly znechucení k mužům s nízkou atraktivitou bez ohledu na to, zda byly sexuálně vzrušené, či nikoliv. Tyto výsledky poskytují vhodné důkazy pro podporu hypotézy dobrých genů (viz kapitola 5.2).

7 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo shrnout dosavadní dostupnou literaturu zaměřenou na téma sexuálního znechucení v kontextu romantických vztahů – zejména výběru partnera a jejich udržování. Znechucení bylo dlouhou dobu tradičně asociováno s ochranou organismu před patogeny (Rozin & Fallon, 1987). Profilace novějších studií na další domény znechucení však odhalila, že se jedná o komplexní emoci, která souvisí s širokou škálou mezilidských interakcí.

Jednou z těchto možných interakcí je výběr partnera a sexualita s ním spojovaná. Dostupné studie se shodují na tom, že sexuální znechucení úzce souvisí s preferencemi v krátkodobých a dlouhodobých vztazích (rozmnožovacích strategiích). Konkrétně jedinci s vyšší mírou sexuálního znechucení vykazují také menší zájem o krátkodobé rozmnožovací strategie (Al-Shawaf et al., 2019; Al-Shawaf et al. 2015a; O’Shea et al., 2019). Mimoto sexuální znechucení pravděpodobně také ovlivňuje vnímání atraktivity potenciálního partnera, která se často přisuzuje k fyzické kondici a zdraví. Například studie Clarkson et al. (2020) u žen prokázala negativní korelaci mezi sexuálním znechucením a preferencí vousatých (maskulinních) mužů. Některé studie však pro tento vztah nenalezly žádné signifikantní korelace (Jones et al., 2013b). Stejně tak nedošly k statisticky významným výsledkům studie, které zkoumaly sexuální znechucení u žen v závislosti na fázi menstruačního cyklu (Dlouhá et al., 2024; Jones et al., 2017; Rafiee et al., 2023; Timmers et al., 2018). Za zmínku však stojí studie Antfolk et al. (2014), ve které autoři zjistili, že ženy v plodné fázi menstruačního cyklu vykazují vyšší míru znechucení vůči incestním situacím ve srovnání s ženami v neplodné fázi.

Výzkumy zabývající se online seznamováním rovněž poskytly zajímavé výsledky. Uživatelé těchto seznamovacích platforem vykazovali nižší míru sexuálního znechucení ve srovnání s těmi, kteří seznamky nepoužívali (Sevi, 2019). Respondenti byli také více motivováni k nezávaznému sexu po seznámení online, pokud jejich míra sexuálního znechucení byla nižší (Sevi et al., 2018). S ohledem na vnímanou dostupnost partnerů zkoumala sexuální znechucení studie Crosby et al. (2021). V této studii byla prokázána negativní korelace mezi vnímanou dostupností partnerů a sexuálním znechucením. Sexuální znechucení při výběru partnera tedy má obecně roli jakéhosi přirozeného filtru, který napomáhá jedinci při identifikaci nevhodných sexuálních interakcí a partnerů.

Ukazuje se, že sexuální znechucení ovlivňuje i další klíčové aspekty romantických vztahů, zejména pak jejich udržování. Pokud se mezi sebou jedinci výrazně liší mírou sexuálního znechucení, tak může docházet k nenaplnění očekávání a sexuální frustraci (Peters & Meltzer, 2021). Výzkumy začaly proto uvažovat o možném vztahu mezi sexuálním znechucením a celkovou spokojeností partnerů v romantickém vztahu. Klíčovou roli zde hraje sexuální dosvit, který dokáže podporovat vyšší spokojenost v manželství (Meltzer et al., 2017). Tyto jevy je nutné studovat v kontextu bližší fyzické intimity. Akt pohlavního styku totiž zahrnuje do určité míry znechucující interakce s protějškem, a proto sexuální znechucení může potlačovat sexuální vzrušení a naopak (Wen et al., 2023). Z výše zmíněného se jeví jako důležité zharmonizování citlivostí k sexuálnímu znechucení jak při výběru partnera, tak při dlouhodobém udržování spokojenosti v romantickém vztahu.

Sexuální znechucení je již nějakou dobu předmětem vědeckého bádání a člověk by proto mohl usuzovat, že se jedná o téma s vyčerpaným výzkumným potenciálem. Nutné je však podotknout, že v tomto vědeckém poli stále existují značné mezery. Za vyzdvižení stojí zejména stále rozvíjející se nový prostor pro hledání romantického partnera, čímž jsou online seznamovací platformy (Botnen et al., 2018). Digitální éra poskytuje širší okruh potenciálních partnerů, a proto se stává vnímaný nedostatek těchto partnerů v reálném světě motivací při přechodu na formu online seznamování (Finkel et al., 2012). Výzkum by se proto měl v budoucnosti více zaměřit na oblast online seznamování v rámci (ne)dostupnosti potenciálních romantických partnerů a stejně tak v kontextu sexuálního znechucení. Významný přínos k této problematice by mohl v budoucnu poskytnout longitudinální výzkum, který by porovnával míru sexuálního znechucení jedinců před používáním online seznamek a po určité době jejich používání.

V oblasti udržování romantických vztahů by se také dal nalézt prostor pro nové, rozšiřující studie. Budoucí výzkum by se například mohl zaměřit na to, zda předstírání sexuálního uspokojení může přispívat k rozvoji sexuálního znechucení a v dlouhodobém hledisku k poklesu sexuální spokojenosti v romantických vztazích.

Použitá literatura

- Al-Shawaf, L., Lewis, D. M. G., Alley, T. R., & Buss, D. M. (2015a). Mating strategy, disgust, and food neophobia. *Appetite*, *85*, 30–35. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2014.10.029>
- Al-Shawaf, L., Lewis, D. M. G., & Buss, D. M. (2015b). Disgust and mating strategy. *Evolution and Human Behavior*, *36*(3), 199–205. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2014.11.003>
- Al-Shawaf, L., Lewis, D. M. G., & Buss, D. M. (2018). Sex Differences in Disgust: Why Are Women More Easily Disgusted Than Men? *Emotion Review*, *10*(2), 149–160. <https://doi.org/10.1177/1754073917709940>
- Al-Shawaf, L., Lewis, D. M. G., Ghossainy, M. E., & Buss, D. M. (2019). Experimentally Inducing Disgust Reduces Desire for Short-Term Mating. *Evolutionary Psychological Science*, *5*(3), 267–275. <https://doi.org/10.1007/s40806-018-0179-z>
- Andrews, A. R., Crone, T., Cholka, C. B., Cooper, T. V., & Bridges, A. J. (2015). Correlational and experimental analyses of the relation between disgust and sexual arousal. *Motivation and Emotion*, *39*(5), 766–779. <https://doi.org/10.1007/s11031-015-9485-y>
- Angyal, A. (1941). Disgust and related aversions. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, *36*, 393–412.
- Antfolk, J., Lieberman, D., Albrecht, A., & Santtila, P. (2014). The Self-Regulation Effect of Fertility Status on Inbreeding Aversion: When Fertile, Disgust Increases more in Response to Descriptions of One's Own than of Others' Inbreeding. *Evolutionary Psychology*, *12*(3), 621–631.
- Bancroft, J., & Janssen, E. (2000). The dual control model of male sexual response: a theoretical approach to centrally mediated erectile dysfunction. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, *24*(5), 571-579.
- Batres, C., & Shiramizu, V. (2023). Examining the „attractiveness halo effect" across cultures. *42*(29), 25515–25519. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03575-0>

- Billingsley, J., Lieberman, D., & Tybur, J. M. (2018). Sexual Disgust Trumps Pathogen Disgust in Predicting Voter Behavior During the 2016 U.S. Presidential Election. *Evolutionary Psychology, 16*(2). <https://doi.org/10.1177/1474704918764170>
- Borg, C., & de Jong, P. J. (2012). Feelings of Disgust and Disgust-Induced Avoidance Weaken following Induced Sexual Arousal in Women. *PLoS ONE, 7*(9). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0044111>
- Borg, C., Oosterwijk, T. A., Lisy, D., Boesveldt, S., & De Jong, P. J. (2019). The influence of olfactory disgust on (Genital) sexual arousal in men. *PLoS ONE, 14*(2). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0213059>
- Botnen, E. O., Bendixen, M., Grøntvedt, T. V., & Kennair, L. E. O. (2018). Individual differences in sociosexuality predict picture-based mobile dating app use. *Personality and Individual Differences, 131*, 67–73. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.04.021>
- Bradshaw, H. K., Mengelkoch, S., Espinosa, M., Darrell, A., & Hill, S. E. (2021). You are what you (are willing to) eat: Willingness to try new foods impacts perceptions of sexual unrestrictedness and desirability. *Personality and Individual Differences, 182*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111082>
- Bröder, A., & Hohmann, N. (2003). Variations in risk taking behavior over the menstrual cycle. An improved replication. *Evolution and Human Behavior, 24*(6), 391–398. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(03\)00055-2](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(03)00055-2)
- Buss, D. (1996). Paternity uncertainty and mating strategies. *American Psychologist, 51*(2), 161-162.
- Buss, D. M., Larsen, R. J., Westen, D., & Semmelroth, J. (1992). Sex differences in jealousy. *Evolution, Physiology, and Psychology, 3*(4), 251-256.
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual Strategies Theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review, 100*(2), 204–232. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.100.2.204>

- Campbell, R., Seft, T., & Ahrens, C. E. (2003). The Physical Health Consequences of Rape: Assessing Survivors' Somatic Symptoms in a Racially Diverse Population. *Women's Studies Quarterly*, 31(1/2), 90-104.
- Cepon-Robins, T. J., Blackwell, A. D., Gildner, T. E., Liebert, M. A., Urlacher, S. S., Madimenos, F. C., Eick, G. N., Snodgrass, J. J., & Sugiyama, L. S. (2021). Pathogen disgust sensitivity protects against infection in a high pathogen environment. *Proceedings of the National Academy Sciences*, 118(8). <https://doi.org/10.1073/pnas.2018552118/-/DCSupplemental>
- Clarkson, T. R., Sidari, M. J., Sains, R., Alexander, M., Harrison, M., Mefodeva, V., Pearson, S., Lee, A. J., & Dixson, B. J. W. (2020). A multivariate analysis of women's mating strategies and sexual selection on men's facial morphology. *Royal Society Open Science*, 7(1). <https://doi.org/10.1098/rsos.191209>
- Conley, T. D., Ziegler, A., & Moors, A. C. (2013). Backlash From the Bedroom: Stigma Mediates Gender Differences in Acceptance of Casual Sex Offers. *Psychology of Women Quarterly*, 37(3), 392–407. <https://doi.org/10.1177/0361684312467169>
- Critchley, H. O. D., Kelly, R. W., Brenner, R. M., & Baird, D. T. (2001). The endocrinology of menstruation - A role for the immune system. *Clinical Endocrinology* 55(6), 701–710. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2265.2001.01432.x>
- Crosby, C. L., Buss, D. M., & Meston, C. M. (2019). Sexual Disgust: Evolutionary Perspectives and Relationship to Female Sexual Function. *Current Sexual Health Reports* 11(4), 300–306). Springer. <https://doi.org/10.1007/s11930-019-00219-6>
- Crosby, C. L., Durkee, P. K., Meston, C. M., & Buss, D. M. (2020). Six dimensions of sexual disgust. *Personality and Individual Differences*, 156. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109714>
- Crosby, C. L., Durkee, P. K., Sedlacek, A. G. B., & Buss, D. M. (2021). Mate Availability and Sexual Disgust. *Adaptive Human Behavior and Physiology*, 7(3), 261–280. <https://doi.org/10.1007/s40750-021-00168-2>

- Darwin, C. (1872). *The Expression of Emotion in Man and Animals*. University of Chicago Press.
- De Jong, P. J., Van Overveld, M., & Borg, C. (2013). Giving in to arousal or staying stuck in disgust? Disgust-based mechanisms in sex and sexual dysfunction. *Journal of Sex Research* 50(3–4), 247–262. <https://doi.org/10.1080/00224499.2012.746280>
- Dlouhá, D., Ullmann, J., Takács, L., Nouzová, K., Hrbáčková, H., Šeda, J., & Kaňková, Š. (2024). Comparing disgust sensitivity in women in early pregnancy and non-pregnant women in the follicular and luteal phases of the menstrual cycle. *Evolution and Human Behavior*, 45(2), 164–174. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2024.01.006>
- Ekman, P. (1999). Basic Emotions. *Cognition and Emotions* 6, 169–200. John Wiley & Sons, Ltd.
- Fessler, D. M. T., & Navarrete, C. D. (2003). Domain-specific variation in disgust sensitivity across the menstrual cycle. *Evolution and Human Behavior*, 24(6), 406–417. [https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(03\)00054-0](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(03)00054-0)
- Finkel, E. J., Eastwick, P. W., Karney, B. R., Reis, H. T., & Sprecher, S. (2012). Online Dating: A Critical Analysis From the Perspective of Psychological Science. *Psychological Science in the Public Interest, Supplement*, 13(1), 3–66. <https://doi.org/10.1177/1529100612436522>
- Fleischman, D. S. (2014). Women's disgust adaptations. *Evolutionary perspectives on human sexual psychology and behavior*, 277–296.
- Fleischman, D. S., & Fessler, D. M. T. (2011). Progesterone's effects on the psychology of disease avoidance: Support for the compensatory behavioral prophylaxis hypothesis. *Hormones and Behavior*, 59(2), 271–275. <https://doi.org/10.1016/j.yhbeh.2010.11.014>
- Fleischman, D. S., Hamilton, L. D., Fessler, D. M. T., & Meston, C. M. (2015). Disgust versus lust: Exploring the interactions of disgust and fear with sexual arousal in women. *PLoS ONE*, 10(6). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0118151>
- Freud, S. (1920). *Beyond the Pleasure Principle*, 18 (J. Strachey). The Hogarth Press.

- Gallup, A. C., O'Brien, D. T., White, D. D., & Wilson, D. S. (2009). Peer victimization in adolescence has different effects on the sexual behavior of male and female college students. *Personality and Individual Differences*, 46(5–6), 611–615. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2008.12.018>
- Gangestad, S. W., & Simpson, J. A. (2000). The evolution of human mating: Trade-offs and strategic pluralism. *Behavioral and Brain Sciences*, 23(4), 573–587. <https://doi.org/10.1017/S0140525X0000337X>
- Gangestad, S. W., Thornhill, R., & Garver, C. E. (2002). Changes in women's sexual interests and their partners' mate-retention tactics across the menstrual cycle: Evidence for shifting conflicts of interest. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 269(1494), 975–982. <https://doi.org/10.1098/rspb.2001.1952>
- Gangestad, S. W., Thornhill, R., & Garver-Apgar, C. E. (2005). Adaptations to Ovulation Implications for Sexual and Social Behavior. *Current Directions in Psychological Science*, 14(6), 312-316.
- Gillath, O., Bahns, A. J., & Burghart, H. A. (2017). Eye Movements When Looking at Potential Friends and Romantic Partners. *Archives of Sexual Behavior*, 46(8). <https://doi.org/10.1007/s10508-017-1022-5>
- Gonzaga, G. C., Campos, B., & Bradbury, T. (2007). Similarity, Convergence, and Relationship Satisfaction in Dating and Married Couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(1), 34–48. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.93.1.34>
- Haidt, J., McCauley, C., & Rozin, P. (1994). Individual differences in sensitivity to disgust: A scale sampling seven domains of disgust elicitors. *Personality and Individual Differences*, 16(5), 701–713. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)90212-7](https://doi.org/10.1016/0191-8869(94)90212-7)
- Hamilton, W. D., & Zuk, M. (1982). Heritable true fitness and bright birds: a role for parasites? *Science*, 218(4570), 384–387.
- Harvey, S. M. (1987). Female sexual behavior: fluctuations during the menstrual cycle. *Journal of Psychosomatic Research*, 31(1).

- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., & Layton, J. B. (2010). Social relationships and mortality risk: A meta-analytic review. *PLoS Medicine*, 7(7). <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000316>
- Impett, E. A., Muise, A., & Peragine, D. (2013). Sexuality in the context of relationships. In *APA handbook of sexuality and psychology, Person-based approaches 1*, 269–315. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14193-010>
- Jones, B. C., Feinberg, D. R., Watkins, C. D., Fincher, C. L., Little, A. C., & De Bruine, L. M. (2013a). Pathogen disgust predicts women's preferences for masculinity in men's voices, faces, and bodies. *Behavioral Ecology*, 24(2), 373–379. <https://doi.org/10.1093/beheco/ars173>
- Jones, B. C., Fincher, C. L., Welling, L. L. M., Little, A. C., Feinberg, D. R., Watkins, C. D., Al-Dujaili, E. A. S., & DeBruine, L. M. (2013b). Salivary cortisol and pathogen disgust predict men's preferences for feminine shape cues in women's faces. *Biological Psychology*, 92(2), 233–240. <https://doi.org/10.1016/j.biopsycho.2012.11.014>
- Jones, B. C., Hahn, A. C., Fisher, C. I., Wang, H., Kandrik, M., Lee, A. J., Tybur, J., & DeBruine, L. (2017). Hormonal correlates of pathogen disgust: Testing the Compensatory Prophylaxis Hypothesis. *Evolution and Human Behavior*, 39(2), 166–169. <https://doi.org/10.1101/156430>
- Kalick, S. M., Zebrowitz, L. A., Langlois, J. H., & Johnson, R. M. (1998). Does human facial attractiveness honestly advertise health? Longitudinal Data on an Evolutionary Question. *Psychological Science*, 9(1), 8–13. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00002>
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The Longitudinal Course of Marital Quality and Stability: A Review of Theory, Method, and Research. *Psychological Bulletin* 118(1).
- Kelly, E. L., & Conley, J. J. (1987). Personality and Compatibility: A Prospective Analysis of Marital Stability and Marital Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology* 52(1).

- Kreager, D. A., & Staff, J. (2009). The Sexual Double Standard and Adolescent Peer Acceptance. *Social Psychology Quarterly*, 72(2), 143–164. <https://doi.org/https://doi.org/10.1177/019027250907200205>
- Lawrance, K. A., & Byers, E. S. (1995). Sexual satisfaction in long-term heterosexual relationships: The interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *Personal Relationships*, 2(4), 267–285. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1995.tb00092.x>
- Li, D., Zhang, L., & Wang, X. (2022). The Effect of Menstrual Cycle Phases on Approach–Avoidance Behaviors in Women: Evidence from Conscious and Unconscious Processes. *Brain Sciences*, 12(10). <https://doi.org/10.3390/brainsci12101417>
- MacNeil, S., & Byers, E. S. (2009). Role of sexual self-disclosure in the sexual satisfaction of long-term heterosexual couples. *Journal of Sex Research*, 46(1), 3–14. <https://doi.org/10.1080/00224490802398399>
- Madkan, V. K., Giancola, A. A., Sra, K. K., & Tying, S. K. (2006). Sex differences in the transmission, prevention, and disease manifestations of sexually transmitted diseases. *Archives of dermatology*, 142, 362–370. <https://jamanetwork.com/journals/jamadermatology/article-abstract/403547>
- McNulty, J. K., Wenner, C. A., & Fisher, T. D. (2016). Longitudinal Associations Among Relationship Satisfaction, Sexual Satisfaction, and Frequency of Sex in Early Marriage. *Archives of Sexual Behavior*, 45(1), 85–97. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0444-6>
- Meltzer, A. L., Makhanova, A., Hicks, L. L., French, J. E., McNulty, J. K., & Bradbury, T. N. (2017). Quantifying the Sexual Afterglow: The Lingering Benefits of Sex and Their Implications for Pair-Bonded Relationships. *Psychological Science*, 28(5), 587–598. <https://doi.org/10.1177/0956797617691361>
- Meltzer, A. L., McNulty, J. K., Jackson, G. L., & Karney, B. R. (2014). Sex differences in the implications of partner physical attractiveness for the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 106(3), 418–428. <https://doi.org/10.1037/a0034424>

- Olatunji, B. O., Williams, N. L., Tolin, D. F., Sawchuk, C. N., Abramowitz, J. S., Lohr, J. M., & Elwood, L. (2007). The Disgust Scale: Item analysis, factor structure, and suggestions for refinement. *Psychological Assessment, 19*, 281–297.
- O’Shea, K. J., DeBruine, L. M., & Jones, B. C. (2019). Further evidence for associations between short-term mating strategy and sexual disgust. *Personality and Individual Differences, 138*, 333–335. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.10.019>
- Panksepp, J. (2007). Criteria for basic emotions: Is disgust a primary „emotion"? *Cognition and Emotion, 21*(8), 1819–1828. <https://doi.org/10.1080/02699930701334302>
- Banai, I. P., Mikelin-Opara, A., & Banai, B. (2021). Additional evidence for the relationship between mating strategy and disgust in a non-student sample. *Personality and Individual Differences, 181*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111029>
- Penke, L., & Asendorpf, J. B. (2008). Beyond Global Sociosexual Orientations: A More Differentiated Look at Sociosexuality and Its Effects on Courtship and Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 95*(5), 1113–1135. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.95.5.1113>
- Penton-Voak, I. S., Perret, D. I., Castles, D., Burt, M., Kobayashi, T., & Murray, L. K. (1999). Female preference for male faces changes cyclically. *Nature, 399*, 741–742.
- Peters, S. D., & Meltzer, A. L. (2021). Newlywed Couples’ Own and Partner Sexual Disgust Sensitivities Interact to Predict Their Marital Satisfaction Through Their Sexual Satisfaction. *Archives of Sexual Behavior, 50*(6), 2563–2577. <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01872-y>
- Prokosch, M. L., Airington, Z., & Murray, D. R. (2021). Investigating the relationship between olfactory acuity, disgust, and mating strategies. *Evolution and Human Behavior, 42*(2), 113–120. <https://doi.org/10.1016/j.evolhumbehav.2020.08.002>
- Rafiee, Y., Jones, B. C., & Shiramizu, V. (2023). Is Pathogen Disgust Increased on Days of the Menstrual Cycle when Progesterone is High? Evidence from a Between-Subjects Study Using Estimated Progesterone Levels. *Adaptive Human Behavior and Physiology, 9*(1), 26–36. <https://doi.org/10.1007/s40750-022-00208-5>

- Rozin, P., & Fallon, A. E. (1987). A Perspective on Disgust. *Psychological Review*, 94(1), 23–41. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.1.23>
- Rozin, P., Haidt, J., & McCauley, C. R. (2000). Disgust. M. Lewis & J. M. Haviland-Jones (Ed.), *Handbook of emotions 2*, 637–653. New York: Guilford Press.
- Rozin, P., Nemeroff, C., Horowitz, M., Gordon, B., & Voet, W. (1995). The Borders of the Self: Contamination Sensitivity and Potency of the Body Apertures and Other Body Parts. *Journal of Research in Personality*, 29(3), 318-340.
- Sawada, N., Auger, E., & Lydon, J. E. (2018). Activation of the Behavioral Immune System: Putting the Brakes on Affiliation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 44(2), 224–237. <https://doi.org/10.1177/0146167217736046>
- Sevi, B. (2019). Brief Report: Tinder Users Are Risk Takers and Have Low Sexual Disgust Sensitivity. *Evolutionary Psychological Science*, 5(1), 104–108. <https://doi.org/10.1007/s40806-018-0170-8>
- Sevi, B., Aral, T., & Eskenazi, T. (2018). Exploring the hook-up app: Low sexual disgust and high sociosexuality predict motivation to use Tinder for casual sex. *Personality and Individual Differences*, 133, 17–20. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.053>
- Schaller, M. (2011). The behavioural immune system and the psychology of human sociality. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences* 366(1583), 3418–3426. Royal Society. <https://doi.org/10.1098/rstb.2011.0029>
- Schaller, M., & Park, J. H. (2011). The behavioral immune system (and why it matters). *Current Directions in Psychological Science*, 20(2), 99–103. <https://doi.org/10.1177/0963721411402596>
- Schmitt, D. P. (2005). Sociosexuality from Argentina to Zimbabwe: A 48-nation study of sex, culture, and strategies of human mating. *Behavioral and Brain Sciences*, 28(2), 247–275. <https://doi.org/10.1017/S0140525X05000051>

- Stefanczyk, M. M., Rokosz, M., & Białek, M. (2024). Changes in perceived vulnerability to disease, resilience, and disgust sensitivity during the pandemic: A longitudinal study. *Current Psychology*, *43*(27), 23412–23424. <https://doi.org/10.1007/s12144-024-05825-9>
- Stefanczyk, M. M., Rymaszewska, M., & Lachowicz-Tabaczek, K. (2023). Far from disgusted: The relationships between disgust sensitivity, dark personality traits, and biological sex. *Personality and Individual Differences*, *202*, 111983. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2022.111983>
- Stevenson, R. J., Case, T. I., & Oaten, M. J. (2011). Effect of self-reported sexual arousal on responses to sex-related and non-sex-related disgust cues. *Archives of Sexual Behavior*, *40*(1), 79–85. <https://doi.org/10.1007/s10508-009-9529-z>
- Sumter, S. R., Vandenbosch, L., & Ligtenberg, L. (2017). Love me Tinder: Untangling emerging adults' motivations for using the dating application Tinder. *Telematics and Informatics*, *34*(1), 67–78. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2016.04.009>
- Terrizzi, J. A., Shook, N. J., & Larry Ventis, W. (2012). Religious conservatism: An evolutionarily evoked disease-avoidance strategy. *Religion, Brain and Behavior*, *2*(2), 105–120. <https://doi.org/10.1080/2153599X.2012.695514>
- Timmers, A. D., Bossio, J. A., & Chivers, M. L. (2018). Disgust, Sexual Cues, and the Prophylaxis Hypothesis. *Evolutionary Psychological Science*, *4*(2), 179–190. <https://doi.org/10.1007/s40806-017-0127-3>
- Tjaden, P., & Thoennes, N. (2006). Extent, nature, and consequences of rape victimization: Findings from the National Violence Against Women Survey. Washington, DC: U.S. Department of Justice
- Toronchuk, J. A., & Ellis, G. F. R. (2007). Disgust: Sensory affect or primary emotional system? *Cognition and Emotion*, *21*(8), 1799–1818. <https://doi.org/10.1080/02699930701298515>
- Trivers, R. (1972). Parental Investment and Sexual Selection. *Sexual Selection and the Descent of Man*, 136-179. <https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9781315129266>

- Tybur, J. M., Lieberman, D., & Griskevicius, V. (2009). Microbes, Mating, and Morality: Individual Differences in Three Functional Domains of Disgust. *Journal of Personality and Social Psychology*, *97*(1), 103–122. <https://doi.org/10.1037/a0015474>
- Weatherhead, P. J., & Robertson, R. J. (1979). Offspring Quality and the Polygyny Threshold: „The Sexy Son Hypothesis". *The American Naturalist*, *113*(2), 201–208.
- Weiss, M. D. (2006). Mainstreaming kink: The politics of BDSM representation in U.S. popular media. *Journal of Homosexuality*, *50*(2–3), 103–132. https://doi.org/10.1300/J082v50n02_06
- Wen, G., Niu, C., Zhang, Y., & Santtila, P. (2023). Bidirectional relationship between sexual arousal and (sex-related) disgust. *PLoS ONE*, *18*(5). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0285596>
- White, K. P., Czerwiński, S. K., Mulhearn, R., & Jonason, P. K. (2022). How disgust predicts the adoption of mate shortage solutions. *Personality and Individual Differences*, *196*. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111734>
- Zelaźniewicz, A., Borkowska, B., Nowak, J., & Pawłowski, B. (2016). The progesterone level, leukocyte count and disgust sensitivity across the menstrual cycle. *Physiology and Behavior*, *161*, 60–65. <https://doi.org/10.1016/j.physbeh.2016.04.002>
- Zsok, F., Fleischman, D. S., Borg, C., & Morrison, E. (2017). Disgust Trumps Lust: Women’s Disgust and Attraction Towards Men Is Unaffected by Sexual Arousal. *Evolutionary Psychological Science*, *3*(4), 353–363. <https://doi.org/10.1007/s40806-017-0106-8>